

การสอนการคิดให้มีวิจารณญาณในนักศึกษาพยาบาล Generation Z :

การทบทวนวรรณกรรม

Teaching to Critical thinking in Generation Z Nursing Student: A Review of Literature

ชัชวาล วงศ์สารี

Chutchavarn Wongsaree

วิทยาลัยพยาบาลและสุขภาพ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา ดุสิต กรุงเทพฯ ประเทศไทย 10300

College of Nursing and Health, Suan Sunandha Rajabhat University, Bangkok, Thailand 10300

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์คุณลักษณะและผลลัพธ์ของโปรแกรมการสอนการคิดให้มีวิจารณญาณในนักศึกษาพยาบาลเจนเนอเรชันแซต โดยใช้ PICO สืบค้นจากศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย ScienceDirect, PubMed และ Google scholar ได้งานวิจัยเชิงทดลองผ่านเกณฑ์ที่กำหนดทั้งหมด 7 เรื่อง วิเคราะห์พบว่า 1) วิธีการสอนให้มีวิจารณญาณมี 6 วิธี ได้แก่ การอธิบายรายวิชาให้ชัดเจน การเรียนรู้ด้วยตนเอง อภิปรายกลุ่ม การนำเสนองานหน้าชั้นเรียนร่วมกับเทคนิคการสะท้อนคิด การสร้างผังความคิดประกอบบทเรียน และ การสอนด้วยกรณีศึกษา 1.1) เวลาที่ใช้ในโปรแกรมการสอนการคิดให้มีวิจารณญาณที่มีประสิทธิภาพเริ่มตั้งแต่ 135 นาทีขึ้นไปขึ้นอยู่กับเนื้อหาบทเรียน 1.2) กิจกรรมการสอนให้นักศึกษาเกิดการคิดที่มีวิจารณญาณมีหลากหลาย เช่น VARK Learning Styles มอบหมายให้ทำผังความคิดทางการพยาบาลเป็นรายกลุ่ม อภิปรายร่วมกันสรุปประเด็นเรียนรู้สื่อการสอนผ่าน e-learning เป็นต้น ทุกกิจกรรมการเรียนต้องเน้นให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติเอง ให้ฝึกวิเคราะห์สถานการณ์จำลองเอง 1.3) บทบาทของผู้สอนที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้ที่คิดเชื่อมโยงหาเหตุผล เป็นผู้สะท้อนคิด สรุปประเด็นและชี้แนะการเรียนรู้ให้เกิดวิจารณญาณแก่นักศึกษา 1.4) บทบาทของผู้เรียนต้องเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนที่ผู้สอนวางแผนไว้และต้องมีการคิดอย่างต่อเนื่องตามโปรแกรม 2) ด้านผลลัพธ์ของโปรแกรมการสอนการคิดให้มีวิจารณญาณตามหลักฐานเชิงประจักษ์ พบว่า การประเมินความมีวิจารณญาณในการคิดของนักศึกษาประเมินเกี่ยวกับ ความสามารถในการคิดวิจารณญาณ คุณลักษณะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างมีวิจารณญาณ 2.1) หลังการเข้าโปรแกรมนักศึกษาส่วนใหญ่มีความคิดอย่างมีวิจารณญาณสูงกว่าก่อนเข้าโปรแกรม และในกลุ่มทดลองจะมีความคิดที่มีวิจารณญาณสูงกว่ากลุ่มควบคุม 2.2) การวัดผลของโปรแกรมทั้งหมดวัดผลหลังสิ้นสุดโปรแกรมการทดลองไม่มีการติดตามประเมินผล

คำสำคัญ: นักศึกษาพยาบาล เจนเนอเรชันแซต การคิดอย่างมีวิจารณญาณ

Abstract

This article analyses characteristics and outcomes of teaching to critical thinking for generation Z nursing student programs. Using the PICO framework to conduct a search through the Thai Journal Citation Index Centre, ScienceDirect, PubMed, and Google Scholar, the researcher obtained seven experimental studies that met the criteria.

An analysis of these studies led to the following findings; 1) Critical teaching methods have 6 methods include explanation of the course clearly, self-learning, group discussion, presentation of class work with reflection techniques, creating mind mapping for lesson, and teaching with case studies. 1.1) Time spent in the program of teaching, thinking to have effective judgment starting from 135 minutes or more depending on the lesson content. 1.2) Activities for teaching students to have critical thinking such as VARK Learning Styles, assigned to plan the concept of nursing mapping as a group, discussions and summary issues, learn teaching materials through e-learning etc., all learning activities must focus on the students to take action themselves, and to practice analyzing the simulation. 1.3) the role of the instructor that gives the learner a critical thinking such as being a controller for the puppet to show signs according to the scenario, is the urge to thinking connection find a reason, is a reflection, and summarizing issues and guiding students to make critical decisions. and 1.4) the role of the learner must participate in the learning activities planned by the instructor and must have continuous thinking according to the program. 2) The results of the program of teaching to think critically based on empirical evidence finding; The critical thinking of students evaluated about critical thinking ability, critical thinking features, critical thinking skills, and critical problem solving ability. 2.1) the results of the thinking teaching program are critical most students after entering the program have a more critical thinking than before entering the program and in the experimental group, the critical thinking was higher than the control group. and 2.2) All program measurements are measured after the end of the trial program. There is no follow-up evaluation.

Keywords: generation Z, nursing student, critical thinking

บทนำ

การคิดแบบมีวิจารณญาณมีความสำคัญกับผู้ประกอบการวิชาชีพการพยาบาล ดังนั้นการคิดอย่างมีวิจารณญาณจึงจัดเป็นสมรรถนะหลักที่สำคัญสำหรับนักศึกษาพยาบาล และเป็นสิ่งจำเป็นในการเรียนการสอนสาขาพยาบาล ทั้งภาคทฤษฎีและการฝึกปฏิบัติในคลินิก เพื่อพัฒนาศักยภาพและคุณภาพของนักศึกษาพยาบาล ให้เป็นพยาบาลที่มีการคิดอย่างมีวิจารณญาณช่วยให้มีการแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ¹ ซึ่งการคิดอย่างมีวิจารณญาณจะเป็นพื้นฐานของกระบวนการพยาบาล คนที่มีความคิดวิจารณ์จึงใช้กระบวนการพยาบาลสู่การดูแลผู้ป่วยได้ดี เพราะการคิดอย่างมีวิจารณญาณเป็นการคิดเชื่อมโยงไตร่ตรองหาเหตุผล มีสืบค้นข้อมูลมาประกอบการคิด การวิเคราะห์ข้อมูลจัดแยกเป็นระบบ

ก่อนประเมินค่าและตัดสินใจข้อมูล สื่อสารข้อมูล และลงมือปฏิบัติ² ดังนั้นการจัดการเรียนการสอนของอาจารย์พยาบาล เพื่อให้ให้นักศึกษาได้เรียนรู้และคิดอย่างมีวิจารณญาณได้นั้น จึงเป็นความท้าทายของอาจารย์พยาบาลในยุคศตวรรษที่ 21 ซึ่งองค์สำคัญขององค์ประกอบสำคัญเกี่ยวกับการคิดอย่างมีวิจารณญาณของบุคคลนอกจากจะประกอบด้วย¹ การค้นหาข้อมูล การเปิดใจกว้างยอมรับความแตกต่างของบุคคล การคิดวิเคราะห์ การคิดอย่างเป็นระบบ การมีความเชื่อมั่นในตนเอง การขอซักถามหาข้อมูลแล้ว ยังต้องมีภาวะยอมรับข้อมูลต่างๆ สะท้อนการตัดสินใจด้วยปัญญาด้วย ซึ่งการมีภาวะยอมรับข้อมูลต่างๆ และการตัดสินใจด้วยปัญญานี้ค่อนข้างเกิดขึ้นได้ยากในผู้เรียนพยาบาลในยุคคนเจนเอเรชั่นแซด (Generation Z) เพราะนักศึกษาพยาบาลเจนเอเรชั่นชอบเลียน

แบบ คัดลอก กระบวนการคิดวิเคราะห์ด้วยปัญญาของตนเองค่อนข้างมีน้อย³

นักศึกษาพยาบาลเจนเนอเรชันแซตคือ คนที่เกิดในปี พ.ศ. 2539-2553 (ค.ศ.1996-2010) ซึ่งกำลังในระดับอุดมศึกษาในปัจจุบันรวมถึงกำลังศึกษาในสาขาพยาบาลศาสตร์ด้วย ซึ่งนักศึกษาพยาบาลเจนเนอเรชันแซตนี้มีลักษณะเด่นในด้านการใช้เทคโนโลยีและการแสดงออกที่ตรงไปตรงมา สำหรับด้านการศึกษาพยาบาลศาสตร์นักศึกษาเจนเนอเรชันแซตนี้มีเป้าหมายเฉพาะในการเรียน ส่วนใหญ่จะมุ่งให้สำเร็จการศึกษาตามความมุ่งหวังโดยขาดการคำนึงถึงในสิ่งที่ต้องได้รับการเรียนรู้ที่คุ้มค่า นักศึกษาบางคนเลือกศึกษาตามเพื่อนเพราะลักษณะของคนรุ่นนี้จะติดเพื่อน และคิดว่าเพื่อนคือผู้ช่วยเหลือตนเองได้เมื่อเกิดปัญหาขึ้นกับตน และที่สำคัญนักศึกษาที่เรียนในสาขาพยาบาลศาสตร์ไม่ได้จริงจังจะศึกษาเพื่อนำความรู้ไปประกอบวิชาชีพการพยาบาล³ จากประสบการณ์ของผู้นิพนธ์พบว่านักศึกษาเจนเนอเรชันแซตไม่สนใจติดตามเนื้อหาการเรียนการสอนแบบเคร่งครัดขาดการเรียนรู้ที่ต่อเนื่องและที่สำคัญนักศึกษาพยาบาลเจนเนอเรชันแซตมีวิถีชีวิตที่สะดวกสบาย เข้าถึงแหล่งข้อมูลง่าย การทำงานส่งอาจารย์นักศึกษาส่วนใหญ่คัดลอกมาจากอินเทอร์เน็ต ขาดการคิดที่มีวิจารณญาณในการวิเคราะห์เนื้อหา รายงานที่ส่งอาจารย์ ดังนั้นการจัดการศึกษาในรูปแบบเดิม เช่น การบรรยาย การอภิปรายหน้าชั้น เป็นต้น จะช่วยกระตุ้นให้นักศึกษามีการคิดแบบวิจารณญาณได้น้อย การจัดการศึกษาให้นักศึกษาพยาบาลเจนเนอเรชันแซตมีการคิดอย่างมีวิจารณญาณให้มากที่สุด จึงเป็นบทบาทท้าทายของอาจารย์พยาบาลในยุคปัจจุบัน

จากการทบทวนวรรณกรรมเชิงการวิเคราะห์เรื่องโปรแกรมการสอนการคิดให้มีวิจารณญาณในนักศึกษาพยาบาลเจนเนอเรชันแซต 3 เรื่อง⁴⁻⁶ พบว่าโปรแกรมการสอนการคิดให้มีวิจารณญาณที่ประสบผลสำเร็จมีคุณลักษณะสำคัญ เช่น การใช้วิธีการสอนแบบผสมผสานหลายวิธี การให้นักศึกษาได้ลงมือปฏิบัติร่วมไปด้วยในวิชาทฤษฎี นักศึกษาต้องมีส่วนนำเสนอความรู้ที่เกิดจากกระบวนการเรียนรู้ด้วย และต้องมีการทดสอบทันทีหลังสิ้นสุดการทดลอง เป็นต้น เพื่อให้การจัดการศึกษาในสาขาพยาบาลศาสตร์มีประสิทธิภาพมากที่สุด นักศึกษาพยาบาลต้องคิดอย่างมีวิจารณญาณได้ถึงจะทำให้การดูแลผู้ป่วยได้อย่างปลอดภัย ผู้นิพนธ์จึงได้ทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับ

โปรแกรมการสอนการคิดให้มีวิจารณญาณในนักศึกษาพยาบาลประเทศไทยโดยกำหนดการสืบค้นย้อนหลังเพียง 5 ปี ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่ยุคเจนเนอเรชันแซตเข้าศึกษาพยาบาล บทความนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์คุณลักษณะและผลลัพธ์ของโปรแกรมการสอนการคิดให้มีวิจารณญาณในนักศึกษาพยาบาลเจนเนอเรชันแซต ของประเทศไทย โดยทบทวนวรรณกรรมจากหลักฐานเชิงประจักษ์ ผลการค้นพบจะเป็นแนวทางในการพัฒนาโปรแกรมการสอนการคิดให้มีวิจารณญาณในนักศึกษาพยาบาลเจนเนอเรชันแซตที่เหมาะสมต่อไป

การสืบค้นวรรณกรรม

กรอบการสืบค้นวรรณกรรมใช้ PICO7 P: นักศึกษาพยาบาล, Thai nursing student; I: โปรแกรมการสอนการคิดให้มีวิจารณญาณ, critical thinking program; C: ไม่มี และ O: พฤติกรรมการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ระดับการคิดอย่างมีวิจารณญาณ, critical thinking behavioral, critical thinking ขอเขตการสืบค้นจากฐานข้อมูลออนไลน์ ศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (Thai Journal Citation Index Center: TCI) Science Direct, PubMed และ Google scholar กำหนดคำสำคัญที่ใช้ในการสืบค้นในฐานข้อมูลระดับนานาชาติด้วยคำว่า “Thai nursing student”, “critical thinking program”, “critical thinking” และสืบค้นจากศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทยด้วยคำว่า “นักศึกษาพยาบาล”, “โปรแกรมการสอนการคิดให้มีวิจารณญาณ”, “พฤติกรรมการคิดอย่างมีวิจารณญาณ”, “ระดับการคิดอย่างมีวิจารณญาณ” ระยะเวลาในการเผยแพร่ผลงานตั้งแต่ ปี 2557-2561 (2014-2018) กำหนดเกณฑ์คัดเข้า คือ 1) กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาพยาบาลศาสตร์/นิสิตพยาบาลศาสตร์ 2) เป็นวิจัยเชิงทดลองหรือกึ่งทดลอง 3) สามารถสืบค้นฉบับเต็มที่เผยแพร่ (Full text) ได้ กำหนดเกณฑ์การคัดออก คือ 1) กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาพยาบาลศาสตร์ที่ศึกษาในต่างประเทศ 2) เป็นวิจัยเชิงพรรณนาหรือวิจัยแบบมีส่วนร่วม 3) ผลลัพธ์ของงานวิจัยไม่ได้ประเมินพฤติกรรมการคิดอย่างมีวิจารณญาณหรือระดับการคิดหรือทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ได้ผลการสืบค้นแสดงดังตารางที่ 1 และประเมินคุณภาพของหลักฐานเชิงประจักษ์ตามเกณฑ์ของแอกเคย์และคณะ⁸ พร้อมแสดงผลการวิเคราะห์หลักฐานเชิงประจักษ์ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 1 ผลการสืบค้นหลักฐานเชิงประจักษ์ในฐานะข้อมูลออนไลน์

ฐานข้อมูล	คำสืบค้น	จำนวนเรื่อง	งานที่นำมาศึกษา
TCI	“Nursing student” and “critical thinking program” / “critical thinking”	69	6
Science Direct	“Thai nursing student” and “critical thinking program” / “critical thinking”	4	-
PubMed	“Thai nursing student” and “critical thinking program” / “critical thinking”	5	-
Google scholar/ Google	“นักศึกษพยาบาล” “โปรแกรมการสอนการคิดให้มีความรู้ในนักศึกษาพยาบาล” “พฤติกรรมการคิดอย่างมีความรู้ในนักศึกษาพยาบาล” “การคิดอย่างมีความรู้ในนักศึกษาพยาบาล”	147	1
รวม		225	7

ตารางที่ 2 แสดงการสังเคราะห์โปรแกรมการสอนการคิดให้มีความรู้ในนักศึกษาพยาบาลออนไลน์เรซินแซด

ผู้แต่งปี	ระดับของงานวิจัย	วัตถุประสงค์	กลุ่มตัวอย่าง	โปรแกรม		ผลการวิจัย
				เนื้อหา	วิธีการสอน/ระยะเวลา	
Kamkhieo et al. ⁴ (2018)	3	เปรียบเทียบผลการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ VARK Learning Styles ต่อความสามารถในการคิดอย่างมีความรู้ในนักศึกษาพยาบาลก่อนและหลังเรียน	นักศึกษาชั้นปีที่ 2 จำนวน 154 คน	ความรู้เกี่ยวกับ การสร้างเสริมสุขภาพ และการป้องกัน การเจ็บป่วยของสังคมของเด็กวัยรุ่น และวัยเรียน และวัยรุ่นโดยใช้ VARK Learning Styles	- อธิบายรายวิชาให้ชัดเจน - กิจกรรมการเรียนรู้ด้วยวิธีการ การฟัง การอ่านด้วยการศึกษา การตอบคำถามตามใบงาน สร้างผังความคิด - อภิปรายกลุ่ม/ ปฏิบัติทักษะ (1 ครั้ง รวม 135 นาที)	- หลังการสอนแบบ VARK Learning Styles นักศึกษามีความสามารรถในการคิดอย่างมีความรู้ในวิชาพยาบาลมากกว่าก่อนเรียน (t = 2.17, p < .05)
Khumkom ⁵ (2018)	3	ศึกษาผลการใช้แผนที่มีโน้ตต่อความสามารถในการคิดอย่างมีความรู้ในนักศึกษาพยาบาลก่อนและหลังเรียน	นิสิตพยาบาล ชั้นปีที่ 3 มหาวิทยาลัยพะเยา ที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชาการพยาบาลผู้ใหญ่ 2 ปีการศึกษา 2558 จำนวน 80 ราย	การพยาบาลผู้ใหญ่ 5 ระบบ คือ 1) ระบบทางเดินอาหาร 2) ระบบตับ ทางเดินน้ำดี และต่อมไร้ท่อ 3) เนื้องอกและมะเร็ง 4) ระบบสืบพันธุ์สตรี และ 5) ระบบตา หู คอ จมูก	- อธิบาย/ชี้แจงใบงาน/ยกตัวอย่าง แบ่งกลุ่มให้สร้างแผนที่โน้ต - อภิปรายแผนที่โน้ต - ผู้สอนสะท้อนคิด/ใช้เทคนิคการเสริมแรง - ตัวแทนแต่ละกลุ่มนำเสนอในชั้นเรียน - ให้ผู้เรียนสะท้อนสิ่งที่ได้เรียนรู้จากกระบวนการสอน (5 ครั้ง 8 สัปดาห์ รวมเวลา 150 นาที)	- คะแนนเฉลี่ยคุณลักษณะและทักษะการคิดอย่างมีความรู้ในวิชาพยาบาลรวมสูงกว่าก่อนการเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (t= -2.075 , p < .05 และ t= -3.237, p < .05 ตามลำดับ)

ผู้แต่ง/ปี	ระดับของงานวิจัย	วัตถุประสงค์	กลุ่มตัวอย่าง	โปรแกรม		ผลการวิจัย
				เนื้อหา	วิธีการสอน/ระยะเวลา	
Yalapa et al. ⁶ (2015)	3	ศึกษาผลการใช้สื่อการสอนอัจฉริยะ ด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาปฏิบัติการพยาบาลสุขภาพจิตและจิตเวชและการคิดแบบมีวิจารณญาณของนักศึกษาพยาบาลมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี	นักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 3 จำนวน 48 คน	<p>ความรู้การพยาบาลจิตเวชหัวข้อ 1. การสร้างสัมพันธภาพเพื่อการบำบัด 2. เทคนิคการสื่อสารเพื่อการบำบัด 3. การตรวจประเมินสภาพจิต 4. การทำกิจกรรมกลุ่มบำบัด 5. การสัมภาษณ์ประวัติผู้ป่วย และ 6. การให้สุขภาพจิตศึกษา</p>	<p>การนำเสนอปัญหา - ศึกษาปัญหา - วิเคราะห์ปัญหา - สร้างความรู้ และสร้างผล เข้าไว้ในระบบ e-learning (ชั่วโมงสอนตามตารางเรียน 8 สัปดาห์)</p>	<p>- หลังได้เข้าร่วมโปรแกรมระบบการสร้างสื่อการสอนอัจฉริยะมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเพิ่มขึ้นจำนวนร้อยละ 62.5-85.4 และมีทักษะการคิดแบบมีวิจารณญาณเพิ่มขึ้นจำนวนร้อยละ 50 โดยมีค่า 95%</p>
Yalapa et al. ⁹ (2017)	3	เปรียบเทียบความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาพยาบาลก่อนและหลังการสอนโดยใช้สถานการณ์จำลอง	นักศึกษาพยาบาล ชั้นปีที่ 3 วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนียะลา ในรายวิชาการพยาบาลบุคคลที่มีปัญหาสุขภาพ 2 ในเรื่องการพยาบาลเด็กใช้เลือดออก	<p>- สถานการณ์จำลองรายวิชาการพยาบาลเด็กหัวข้อ การพยาบาลเด็กโรคใช้เลือดออก</p> <p>อุปกรณ์</p> <p>1. Scenario เรื่อง ผู้ป่วยเด็กโรคใช้เลือดออก</p> <p>2. หุ่นมนุษย์เสมือนจริง</p> <p>3. อุปกรณ์ทางการพยาบาล</p>	<p>- อธิบาย - ใช้ Scenario / กำกับ การเรียนด้วยใบงาน - แบ่งนักศึกษากลุ่มทดลองเป็น 2 กลุ่มย่อย ให้ใช้ Scenario 1 กลุ่ม และให้อีก 1 กลุ่มสังเกต - ใช้สื่อสอน 2 คน คนแรกทำหน้าที่ควบคุมหุ่นให้ เป็นไปตามกำหนดตาม Scenario คนที่สองทำหน้าที่ สังเกตผู้เรียน กระตุ้นผู้เรียนและชี้แนะผู้เรียนเมื่อผู้เรียนออกนอกประเด็น</p> <p>- อภิปรายสรุปประเด็นหลังทดลอง</p> <p>- กลุ่มควบคุมจัดการเรียนการสอนตามปกติด้วยวิธีการบรรยายในชั้นเรียน</p>	<p>- ความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษา ก่อนและหลังการสอนโดยใช้สถานการณ์จำลอง มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .05 (t34 = 4.5, p < .001)</p>

ผู้แต่ง/ปี	ระดับของงานวิจัย	วัตถุประสงค์	กลุ่มตัวอย่าง	โปรแกรม		การประเมินผล	ผลการวิจัย
				เนื้อหา	วิธีการสอน/ระยะเวลา		
Soowit et al. ¹⁰ (2014)	3	เพื่อเสริมสร้างความสุขในการเรียนรู้ และการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาพยาบาลคณะมหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรเวศน์บุรีรัมย์	นักศึกษาพยาบาล ชั้นปีที่ 3 ที่กำลังเรียนภาคปฏิบัติ รายวิชาปฏิบัติกรพยาบาลผู้ใหญ่ 2 ปีการศึกษา 2556 กลุ่มควบคุม 15 คน กลุ่มทดลอง 15 คน	รูปแบบการเรียนรู้ที่มีความสุขเพื่อเสริมสร้างความสุขในการเรียนรู้ และการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาพยาบาล	สังเคราะห์วรรณกรรม เพื่อให้ได้รูปแบบการสอน พัฒนารูปแบบการสอนตามวรรณกรรม โดยเสริมสร้างความสุขในการเรียนรู้ และการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาพยาบาล	- แบบสอบถามเกี่ยวกับความสุขในการเรียนรู้ และการคิดอย่างมีวิจารณญาณของกลุ่มทดลองหลังได้รับการจัดการเรียนรู้อีกครั้ง (กลุ่มเดียววัด 2 ครั้ง ก่อนและหลังการสอน) ได้รับการจัดการเรียนรู้สูงกว่าก่อนได้รับการจัดการเรียนรู้อีกครั้งอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001	- ความสุขในการเรียนรู้ และการคิดอย่างมีวิจารณญาณของกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001
Sirisom et al. ¹¹ (2015)	3	- เพื่อศึกษาผลของการจัดการเรียนรู้โดยใช้กรณีศึกษาร่วมกับแผนผังแนวคิดต่อการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาพยาบาล	นักศึกษาพยาบาล ชั้นปีที่ 2 จำนวน 91 คน ที่ลงทะเบียนในรายวิชาพยาธิสรีรวิทยา	รายวิชาพยาธิสรีรวิทยา หัวข้อ พยาธิสรีรวิทยาาระบบทางเดินหายใจ ระบบหัวใจและหลอดเลือด ระบบทางเดินหายใจ ระบบทางเดินปัสสาวะ	- กรณีศึกษา - แผนผังแนวคิดตามเนื้อหา	- แบบประเมินความสามารในการคิดอย่างมี - วิจารณญาณของนักศึกษาพยาบาลก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้แบบกรณีศึกษา ร่วมกับแผนผังแนวคิดไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05	- ความสามารถในการคิดอย่างมี - วิจารณญาณของนักศึกษาพยาบาลก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้แบบกรณีศึกษา ร่วมกับแผนผังแนวคิดไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผู้แต่ง/ปี	ระดับของงานวิจัย	วัตถุประสงค์	กลุ่มตัวอย่าง	โปรแกรม		ผลการวิจัย
				เนื้อหา	วิธีการสอน/ระยะเวลา	
Leeyutthanont et al. ¹² (2017)	3	พัฒนารูปแบบการเรียนการสอนการปฏิบัติการพยาบาลตามหลักฐานเชิงประจักษ์เพื่อการแก้ปัญหาอย่างมีวิจารณญาณและศึกษาประสิทธิผลของรูปแบบการเรียนการสอน	<ul style="list-style-type: none"> - นักศึกษาพยาบาลปี 3 ที่ฝึกวิชาชีพปฏิบัติการพยาบาลตามหลักฐานเชิงประจักษ์ทางจิต มีปัญหาทางจิต เป็นกลุ่มทดลอง จำนวน 8 คน และกลุ่มควบคุม จำนวน 8 คน 	<ul style="list-style-type: none"> - เนื้อหา การเรียนการสอนการปฏิบัติการพยาบาลตามหลักฐานเชิงประจักษ์วิชาการพยาบาลสุขภาพจิตและจิตเวช 	<ul style="list-style-type: none"> - แบ่งออกเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้ 1) การศึกษาวิเคราะห์สภาพและความต้องการ 2) การออกแบบและพัฒนาารูปแบบ 3) การทดลองใช้รูปแบบ และ 4) การประเมินผล - กลุ่มทดลองเป็นกลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนการปฏิบัติการพยาบาลตามหลักฐานเชิงประจักษ์ - กลุ่มควบคุมเป็นกลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนแบบปกติ (ตามตารางเรียน 4 สัปดาห์) 	<ul style="list-style-type: none"> - คะแนนเฉลี่ยความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างวิจารณ์และคะแนเฉลี่ยความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างวิจารณ์และคะแนเฉลี่ยความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างวิจารณ์และคะแนเฉลี่ยความ - แบบทดสอบความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างมีวิจารณญาณใช้ในขั้นตอนที่ 3 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น (วัดประเมินครั้งเดียว หลังสิ้นสุดการเรียนการสอนภาคปฏิบัติทันที) - คะแนนของกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่าง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการทบทวนวรรณกรรม

ผลการวิเคราะห์คุณลักษณะและผลลัพธ์ของโปรแกรมการสอนการคิดให้มีวิจารณญาณในนักศึกษาพยาบาลเจนเนอเรชั่นแซด ประเทศไทย เป็นงานวิจัยเชิงทดลองทั้งหมด 7 เรื่อง สรุปประเด็นได้ 3 ประเด็นหลัก ดังนี้

ประเด็นที่ 1 วิธีการสอนการคิดให้มีวิจารณญาณในนักศึกษาพยาบาลเจนเนอเรชั่นแซด จากการทบทวนหลักฐานเชิงประจักษ์สรุปวิธีการสอนให้มีวิจารณญาณได้ 6 วิธี ดังนี้ 1. อธิบายรายวิชาให้ชัดเจนในเนื้อหาสาระที่นักศึกษาต้องเรียน งานที่ต้องส่ง กำหนดข้อตกลงและคะแนนในแต่ละหัวข้อรวมถึงพฤติกรรมหลัก พฤติกรรมรองที่นักศึกษาต้องแสดงออกให้เห็นในหัวข้อที่เรียน⁴ จะเป็นจะเริ่มต้นที่กระตุ้นให้นักศึกษาคิดอย่างมีวิจารณญาณในการวางแผนการเรียนของตนเอง 2. การเรียนรู้ด้วยตนเองวิธีการดู การฟัง การอ่านด้วยการศึกษาตำราตอบคำถามตามใบงาน⁴ 3. อภิปรายกลุ่มโดยมีผู้สอนเป็นผู้สรุปประเด็นหลักให้พร้อมชี้แนะวิธีนำไปประยุกต์ใช้ 4. การนำเสนองานหน้าชั้นเรียนร่วมกับเทคนิคการสะท้อนคิด¹⁰ 5. การสร้างผังความคิดประกอบบทเรียน^{4,5} และ 6. การสอนด้วยกรณีศึกษา⁹⁻¹¹

ประเด็นที่ 2 คุณลักษณะของโปรแกรมการสอนการคิดให้มีวิจารณญาณในนักศึกษาพยาบาลเจนเนอเรชั่นแซด ประเทศไทย เวลาที่ใช้ในโปรแกรมการสอนการคิดให้มีวิจารณญาณที่มีประสิทธิภาพเริ่มตั้งแต่ 135 นาทีขึ้นไปขึ้นอยู่กับเนื้อหาบทเรียน ซึ่งหัวข้อที่ใช้สอนในรูปแบบการสอนให้เกิดวิจารณญาณมีทั้งหัวข้อเดี่ยว เช่น การพยาบาลผู้ป่วยเด็กใช้เลือดออก⁹ เป็นต้น มีบางเนื้อหาที่สอนโดยบูรณาการทั้งรายวิชา เช่น การพยาบาลผู้ใหญ่⁵ การพยาบาลสุขภาพจิตและจิตเวช⁶ พยาธิสรีรวิทยาทางการพยาบาล¹¹ เป็นต้น ดังนั้นหัวข้อที่มีเวลาสอนมากกว่า 2 ชั่วโมง 15 นาทีขึ้นไปสามารถเปลี่ยนรูปแบบการสอนให้เป็นโปรแกรมการสอนได้ เพื่อการสอนนั้นจะสร้างการคิดอย่างมีวิจารณญาณให้กับนักศึกษาพยาบาลเจนเนอเรชั่นแซดมากขึ้น

2.1 กิจกรรมการสอนให้นักศึกษาเกิดการคิดที่มีวิจารณญาณ กิจกรรมการสอนของโปรแกรมมีความหลากหลายส่วนใหญ่เน้นการบูรณาการให้เหมาะสมกับรายวิชาและให้เหมาะสมกับผู้เรียน เช่น การสอน เรื่อง การสร้างเสริมสุขภาพ และการป้องกันการเจ็บป่วยแบบองค์รวมของเด็กวัยรุ่น⁴ โดยใช้ VARK Learning Styles ซึ่งใช้การกระตุ้นผู้เรียนด้วยวิธีการดู การฟัง การอ่านศึกษาคณิตศาสตร์ การลงมือ

สร้างผังความคิด การอภิปรายกลุ่มและการให้สาธิตการปฏิบัติ เป็นต้น ซึ่งกิจกรรมการเรียนส่วนใหญ่เป็นแบบกิจกรรมกลุ่มร่วมศึกษาเรียนรู้^{4,5,9} เน้นให้ผู้เรียนได้เห็นสถานการณ์จริง และ ให้นำความคิดการปฏิบัติการพยาบาล โดยมีการใช้ระบบ E learning ในสื่อให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง⁶ มีการกำกับการให้ผู้เรียนได้คิดตามเนื้อหาโดยใช้ในงาน การมอบหมายให้สร้างผังความคิด และให้นำเสนองานหน้าห้อง^{4,5,6,9,11,12} และมีการใช้กรณีศึกษาหรือสถานการณ์ทางการพยาบาลกระตุ้นให้ผู้เรียนได้คิด^{9,11} และมีการสร้างความสุขในการเรียนเพื่อส่งเสริมกระบวนการคิดวิจารณ์¹⁰ โดยทุกโปรแกรมมีกิจกรรมการสะท้อนคิด และการอภิปรายสรุปความรู้หลังสิ้นสุดเนื้อหา

2.2 บทบาทของผู้สอนที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้ความคิดที่มีวิจารณญาณ ผู้สอนมีบทบาทสำคัญที่จะทำให้ผู้เรียนได้คิดอย่างมีวิจารณญาณ ซึ่งจากการทบทวนวรรณกรรมข้างต้นผู้สอนต้องเป็นผู้ออกแบบการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับนักศึกษาพยาบาลเจนเนอเรชั่นแซด³ โดยผู้สอนต้องสร้างสื่อการสอนให้ผู้เรียนเข้าถึงง่ายและเข้าใจงานได้ตลอดเวลาด้วยโทรศัพท์มือถือที่อยู่ที่ใกล้ตัวของผู้เรียนยุคนี้ด้วยการสร้างวีดิทัศน์การสอน เอกสารประกอบการสอน ใบงาน รวมทั้งการทดสอบตนเองก่อนเรียนผ่านระบบ E learning⁶ ผู้สอนต้องสร้างสถานการณ์ในระหว่างการเรียนรู้ เช่น การเป็นผู้ควบคุมให้หุ่นแสดงอาการตาม Scenario เป็นต้น และกระบวนการสอนควรออกแบบให้เป็นขั้นตอนอย่างชัดเจน การสอนในรูปแบบที่มีมีความสำคัญในการสร้างความคิดวิจารณ์ในนักศึกษาพยาบาลเจนเนอเรชั่นแซด ซึ่งการที่ผู้สอนร่วมกันสอนจะช่วยกระตุ้นให้คิดเชื่อมโยงหาเหตุผล สะท้อนคิด สรุปประเด็น และชี้แนะการเรียนรู้ให้เกิดวิจารณญาณแก่นักศึกษาได้มีประสิทธิภาพมากกว่าการสอนแบบเดิม^{5,9} ทั้งนี้ผู้สอนต้องเป็นผู้สร้างข้อตกลงร่วมในการเรียนการสอนโดยการอธิบายวัตถุประสงค์การเรียน งานที่นักศึกษาต้องปฏิบัติ การกำกับการเรียนรู้ เกณฑ์การประเมิน อย่างชัดเจนตั้งแต่เริ่มต้นการสอน

2.3 บทบาทของผู้เรียนต้องเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนที่ผู้สอนวางแผนไว้และต้องมีการคิดอย่างต่อเนื่องตามโปรแกรมการคิดแบบมีวิจารณญาณจะเกิดขึ้นได้นั้นนอกจากผู้สอนต้องโน้มน้าวให้ผู้เรียนเกิดการคิดเชื่อมโยงอย่างต่อเนื่องตามแผนการสอนที่ผู้สอนสร้างไว้แล้ว ตัวผู้เรียนเองต้องตระหนักในการทำหน้าที่ของตนเองด้วยการเรียนอย่างมีวินัย ช่วยเพื่อนทำงานกลุ่ม มีส่วนร่วมในกระบวนการสะท้อนคิด ร่วมอภิปรายกลุ่ม

ร่วมการนำเสนอหน้าชั้นเรียน จึงจะทำให้การจัดการเรียนการสอนเกิดการคิดแบบวิจารณ์ญาณกับผู้เรียนมากที่สุด^{3,6,9}

ประเด็นที่ 3 ผลลัพธ์ของโปรแกรมการสอนการคิดให้มีวิจารณ์ญาณตามหลักฐานเชิงประจักษ์ การประเมินความมีวิจารณ์ญาณในการคิดของนักศึกษาประเมินเกี่ยวกับความสามารถในการคิดวิจารณ์ญาณ คุณลักษณะการคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณ ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณ และความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างมีวิจารณ์ญาณ^{4-6,9,11,12} และพบว่าความมีความสุขในการเรียนมีผลต่อการก่อเกิดการคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณของนักศึกษาพยาบาลเจนเนอเรชันแซด¹⁰ ดังนั้นการมีผลลัพธ์ของโปรแกรมต้องมีความครอบคลุมทั้งความสามารถในการคิด ทักษะการคิด พฤติกรรมที่แสดงว่าคิด และวัดระดับความสุขของผู้เรียนควบคู่ไปพร้อมๆ กัน

2.1) หลังการเข้าโปรแกรมนักศึกษาส่วนใหญ่มีความคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณสูงกว่าก่อนเข้าโปรแกรม และในกลุ่มทดลองจะมีความคิดที่มีวิจารณ์ญาณสูงกว่ากลุ่มควบคุม^{4-6,9-12} อธิบายว่าการจัดการเรียนการสอนรูปแบบโปรแกรมมีขั้นตอนและกระบวนการควบคุมการเรียนรู้ของนักศึกษาพยาบาลเจนเนอเรชันแซดที่ชัดเจน ทำให้นักศึกษาต้องให้ความสนใจในการเรียนมากขึ้น และโปรแกรมโดยส่วนใหญ่ออกแบบการเรียนให้ผู้เรียนได้เรียนแบบกลุ่มซึ่งสอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้ในนักศึกษาพยาบาลเจนเนอเรชันแซดควรจัดเป็นกลุ่ม เพราะนักศึกษาทุกคนเจนเนอเรชันแซดจะต้องการยอมรับจากกลุ่มเพื่อน เชื่อเพื่อนมากกว่าอาจารย์ หากไม่ร่วมทำกิจกรรมกลุ่มกับเพื่อนอาจเป็นพฤติกรรมที่เพื่อนไม่ยอมรับทำให้นักศึกษาทุกคนให้ความสนใจในการเรียนและร่วมกิจกรรมกลุ่ม จึงทำให้โปรแกรมที่ผู้สอนจัดไว้เกิดผลสำคัญตามมา³ และที่สำคัญโปรแกรมส่วนใหญ่มีกิจกรรมให้นักศึกษาได้ลงมือปฏิบัติเองนักศึกษาจึงต้องใช้ความรู้และความคิดประกอบการเรียนรู้ด้วย

2.2) การวัดผลของโปรแกรมทั้งหมดวัดผลหลังสิ้นสุดโปรแกรมการทดลองไม่มีการติดตามประเมินผล^{4-6,9-12} อธิบายว่า การจัดการศึกษาให้นักศึกษาพยาบาลเจนเนอเรชันแซดเกิดความคิดวิจารณ์ญาณในรูปแบบโปรแกรมเป็นการวัดผลตาม

หัวข้อหรือตามรายวิชาที่ผู้วิจัยออกแบบการสอนไว้ ซึ่งเป็นไปตามแผนการศึกษาที่ถูกกำหนดด้วยรายวิชา ผู้สอนบางรายไม่ได้สอนในชั้นปีอื่นที่นักศึกษาในกลุ่มนี้ลงทะเบียนเรียนทำให้ไม่สามารถตามประเมินผลต่อเนื่องได้และบางรายวิทยายังสอนด้วยวิธีการบรรยายจึงไม่สอดคล้องกับโปรแกรมที่มีความเฉพาะในการก่อเกิดการคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณในนักศึกษาพยาบาลเจนเนอเรชันแซดได้มากกว่าการสอนแบบเดิม

สรุป

การสอนนักศึกษาพยาบาลเจนเนอเรชันแซดให้คิดอย่างมีวิจารณ์ญาณนั้นต้องสอนโดยการใช้โปรแกรมที่เน้นการบูรณาการวิธีการสอนในหลายๆ วิธีในโปรแกรมเดียวกัน เน้นการจัดผู้เรียนเป็นกลุ่มย่อย อธิบายกิจกรรมการเรียนการสอนที่ชัดเจน ก่อนให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ตามโปรแกรมที่ออกแบบไว้ โดยผู้สอนเปลี่ยนความสำคัญของตนจากการเป็นผู้บรรยายมาเป็นผู้ที่ออกแบบสถานการณ์ เป็นผู้กระตุ้น เป็นผู้ชี้แนะให้นักศึกษาได้คิด เปิดโอกาสให้นักศึกษาได้ปฏิบัติทักษะด้วยตนเองอย่างเต็มที่ โดยผู้สอนเป็นผู้ติดตามให้เป็นไปตามกระบวนการสอนและประเมินผลความคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณควบคู่กับผลการเรียนรู้ในทักษะอื่นๆ ไปพร้อมๆ กัน โดยผู้สอนต้องสร้างบรรยากาศในการเรียนให้ผู้เรียนเกิดความสุขจะช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนมีการคิดที่มีวิจารณ์ญาณมากขึ้น การจัดการศึกษาด้วยโปรแกรมเพื่อให้นักศึกษาได้เกิดการคิดที่มีวิจารณ์ญาณในวิชาทฤษฎีที่มีชั่วโมงการสอนตั้งแต่ 2 ชั่วโมง 15 นาทีขึ้นไปจึงจะเกิดประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการทบทวนวรรณกรรมไปใช้

ข้อค้นพบจากการทบทวนวรรณกรรมจากหลักฐานเชิงประจักษ์ สะท้อนให้เห็นว่าการสอนการคิดให้มีวิจารณ์ญาณในนักศึกษาพยาบาลเจนเนอเรชันแซดที่มีประสิทธิภาพนั้น ต้องสอนในรูปแบบโปรแกรม โดยผู้สอนต้องสอนเป็นทีมด้วยการบูรณาการวิธีการสอนที่หลากหลาย เน้นให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะปฏิบัติขณะเรียนและจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มย่อยให้สะท้อนคตินำเสนองานและอภิปรายร่วมกันจะมีประสิทธิภาพสูงสุด

References

1. Kusoom W. and Tongvichean S. Developing Critical Thinking Skill for Nursing Students. The Journal of Faculty of Nursing Burapha University. 2560; 25(3): 1-8. (In Thai)
2. Zuriguel Pérez E, Lluch Canut MT, Falco Pegueroles A, Puig Llobet M, Moreno Arroyo C, Roldan Merino J. Critical thinking in nursing: Scoping review of the literature. International journal of nursing practice. 2015;21(6):820-30. (In Thai)
3. Wongsaree C. Clinical in Adult Nursing Practicum Course for Generation Z Collegian. Journal of Boromarajonani College of Nursing, Bangkok. 2015;31(2):130-140. (In Thai)
4. Kamkhieo W, Nantakaew N, Kulnitichai W, and Tachawong K. Effects of Concept Mapping on Critical Thinking Ability among Nursing Students of The University of Phayao. Journal of Nursing and Education. 2018; 11(3): 24-35. (In Thai)
5. Khumkom S. Effect of Using Smart Educational Media Creator (SEMC) on Learning Achievement of Nursing Practicum of Mental Health and Psychiatric and Critical Thinking among Nursing Students. Journal of Nursing and Education. 2015; 8(4): 126-139. (In Thai)
6. Yalapa M, Ruengroengkunrit P, Thongchan J, Suwan K, and Chalaweesak K. Effects of Simulation Based Learning to Enhance Critical Thinking of Nursing Students, Boromarajonani College of Nursing Yala. Journal of Nursing, Public Health, and Education. 2017;18 (3): 128-134. (In Thai)
7. Hall HR, Roussel LA. Evidence-based practice: Jones & Bartlett Publishers; 2016.
8. Ackley BJ, Swan B A, Ladwig G, & Tucker S. (2008). Evidence-based nursing care guidelines: Medical-surgical interventions. (p. 7). St. Louis, MO: Mosby Elsevier.
9. Yalapa M, Ruengroengkunrit P, Thongchan J, Suwan K, and Chalaweesak K. Effects of Simulation Based Learning to Enhance Critical Thinking of Nursing Students, Boromarajonani College of Nursing Yala. Journal of Nursing, Public Health, and Education. 2017;18 (3): 128-134. (In Thai)
10. Soowit B, Kamwicha P, and Muksiritipanun B. A Development of the Happiness Learning Instructional Model in Adult Nursing Practicum II for Promoting Learning Happiness and Critical Thinking among Nursing Students, Kuakarun Faculty of Nursing, Navamindradhiraj University. Journal of The Royal Thai Army Nurses. 2014;15(2): 242-251. (In Thai)
11. Sirisom K, Wunnawilai P, Ampansirirat A, Chuencharoen S, Chitviboon A. Effect of Case Studies Combined with Concept Mapping Technique on Critical Thinking of Nursing Students. The Journal of Nursing Science. Sup.1, 2015; 33(1): s18-s26. (In Thai)
12. Leeyutthanont M, Chindanuruk T, Thammapreteeep J, Leuboonthavatchai O. The Development of Evidence-based Nursing Practice Instructional Model for Critical Problem Solving. Princess of Naradhiwas University Journal. 2017; 9(3): 83-93. (In Thai)